

les dades germàniques no s'oposen del tot a creure que tals formes verbals siguin innovacions denominatives del germànic formades sobre el nom fr. *chapon*, pic-norm. *capon*: cf., així com així, el fet que *capó* va passar manllevat a l'a.al. ant. *kappo* i ags. *capûn*. Resten dubtes.

Ara bé he de cridar l'atenció sobre l'existència d'aquesta arrel en bàltic: lit. *kapoti* 'tallar, destralejar', *sukapoti miesq* 'capolar o picolar la carn' («hacken, hauen», «zerhacken»). I ací ja no hi ha la més petita dificultat fonètica a admetre que aquesta arrel bàltica sigui fraterna de la del ll. *CAPO*, *CAPUS*. El mot bàltic, igual que el llatí pertanyen en efecte a una arrel indoeuropea ben coneguda, si bé estranya al cèltic i a l'índic (i poc representada en germànic): letó *kapât* 'tallar, destralejar', pruss. ant. *enkopts* 'enterrat', paleosl. *kopajo* 'jo enterro', que justament en el derivat paleosl. *skopici* vol dir 'capó, eunuc' i *skopiti* 'castrar', gr. *κόπτω* 'tallo, colpeixo', *κόπανον* 'destral', 'mà de morter', persa *kāfāð* 'badar, partir, cavar', alb. *kep* 'asclar pedres', etc. (Walde-H.).

Ara bé Weisgerber (*Rhenania Germ.-Celtica*) ha demostrat tot al llarg de la seva obra mestra que la Renània és plena tota ella d'inscripcions i repertori onomàstic de totes menes, pertanyents a un substrat, que és pre-cèltic i pre-germànic, si bé amb colorit indoeuropeu, i que sovint presenta singulars coincidències amb fets de substrat hispànic, alpi, padà i lligur. Sens dubte el sorotàptic. Els mots alsacians-bavaro-alamànics, i neerlandès, poden ser supervivències d'aquest substrat, i en anglès un *kapen es degué tornar *chapen* sota la influència del fr. *chapon*. I llavors podem admetre que en el nostre verb *capar* tenim un cas de suma i convergència entre el mot ll. *CAPO* i aquest verb sorotàptic *KAPP*, que fóra de moment reprimint per l'aristocràcia lingüística llatino-germànica, però subsistiria en qualitat de terme popular vilanesco, i que influïnt-se mútuament l'un a l'altre (llavors la *-p-* podria no ser intensiva sinó deguda a això) acabà, però, tardanament, per ser admesa en la llengua comuna.

DERIV.: *Capador* (Mas de Capador a Sta. Magdalena de Polpís); *capadora*. *Caponada*: Careta recomana que així es digui en lloc de *gaspatxo* (cf. *capiro-tada*). *Caponer*, *caponera*. I per als altres veg. supra.

¹ I encara aquest el dóna com a «antiquat»; no ho hem de pendre al peu de la lletra: és el que a cada pas fan aquests diccs. sempre que és un mot que temen veure's criticats per admetre'l, quan no l'han trobat en diccs. anteriors o saben que té concurrents.

CAPOLAR, del ll. vg. *CAPPULARE que ja apareix, amb la grafia *capulare*, en el llatí tardà, amb el significat de 'tallar menudament'; la *-pp-* pot ser deguda a la mateixa causa que en *capar* i *capó*. □ 1.ª doc.: fi S. XII, en Guillem de Berguedà.

Orgullós de si mateix, es vanta el prepotent guerrier: «Cél só qui *capol(a)* e dola: / tant soi cunyid(e) e avinén! / sí que destrál ni exola / no y deman, ni ferramén» (*Canç. Gil*, f° 142v, *ARom.* XXIII, 48). «En

un pastís, / *capolat*, trit, / d'hom cap de dit / hi fonch trobat» i és que «dels que hi venien / —allí bevien— / alguns mataven: / carn *capolaven*, / feyen pastells / e, dels budells, / feyen salsices», JRoig (*Spill*, 1667 i 1692). OPou quan enumera la *vaxella de la cuyna*, entremig de la *candela de seu* i de *claus y ganchos*, posa «*capolador*: cultrum ligno affixum; *capolar*: inscindo» (*Tb.*, 226). Avui en el català central coneixem més *capolat* en el sentit del qui ha sofert una fatiga física intensíssima, com si diguéssim 'triturat pel cansament', i *capolar*, com a transitiu, infligir aqueixa enorme fatiga; però el sentit estricte 'picolar, triturar, trossejar en bocins menudíssims' segueix viu fins entre nosaltres, i en tots els parlars del domini: eiv. «desmenuzar, triturar» (PzCabrero), «les podeu cremar, les podeu *capolar* i fer-les pols, però tanmateix serà per de més: tornaran a comparèixer», J. Castelló (*RondEiv.*, 59). L'expressió pot esdevenir exagerada i significar una acció de tallar, desfer o escindir menys magnificada: «a Binissafulla hi havia un pujol que ja el tenen *kapulât*» (destruït a força d'excavar-lo o barrinar-lo) Menorca (Sant Lluís, 1964).

En els Pirineus del Cardener i Berga, *El Capolat* és nom de famosos i vistents penyals tallats espectacularment d'unes avançades de cinglera: en el de la Serra de Busa (SE. de Sant Llorenç de Morunys), colossal cono-cilindre, separat del gran cingle per un estret però altíssim abisme, s'hi passava al cim per una palanca, i els carlins, acorralats a dalt de la imensa mola de Busa, hi ficaven al cap d'aquella punta els presoners liberals (així sense la més remota esperança d'evasió), i encara més enfora allí mateix se n'encimbella, amb el cap en les boires, un de més prim, *el Capolatell* (on no devia cabre més que un home, que no sé si n'hi dugueren a manera de 'cella de càstig'); no confondre amb un altre *Capolat*, un poc menys escarit, però també pròpiament fou primer el penyal que projecta envers el Sud la cinglera de Queralt, cap al SO. de Berga, sinó que aquest ha servit per donar nom a l'esglesiola, parròquia i municipi del *Capolat* que edificaren, una mica pendents avall, sota el penyal (*AicM* declara desconegut l'origen i malgasta tinta rebutjant innecessàriament una absurda «etimologia» de Mn. Griera).

⁴⁵ Sense repetir les dades dels nostres grans diccionaris, algunes cites d'altres fonts lexicogràfiques mostraran com resta tan viu i ben matisat en les terres del Migjorn: mall. «machucar: el calabruix o pedrada a arbres, fruita, etc.», *DFiguera*, «herir, golpear alguna cosa com alguna contusió, *comminuere* --- picar; *capolà sa carn*: picó la carne; desmenuzar los trozos grandes de metal para molerlos», *DAmen.*; val. «despedazar, cortar en trozos», Escrig; «machacar, destrozor, despedazar; dividir la carne u otra cosa en menudos trozos; matar, degollar», *MGadea*, cf. *Cost-Manc.* I, s. v.; des del català degué passar a l'aragonès («cortar menudamente carne, cebolla», *DMPeralta*) i al murcià («picar carne, cortar la cabeza a alguno», *Ga. Soriano*), cf. *DCEC* I, 657.

⁶⁰ Un mot llatí tardà *CAPULARE* no apareix segur més